

Tjänsteutlåtande Nr: 2023-74

Utfärdat 2023-11-23

Diarienummer 1402/23

Handläggare

Elin Köpman

Victoria Claesson

Telefon: 031-367 00 27

E-post: victoria.claesson@educ.goteborg.se

Yttrande över remiss från Skolverket - förslag med anledning av införandet av ämnesbetyg, tredje remissen

Förslag till beslut

I Utbildningsnämnden

- att tillstyrka förslagen i remissen med förvaltningens synpunkter i beaktande.

Sammanfattning

Skolverket har remitterat förslag till programstrukturer för samtliga nationella program i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan och ämnesplaner för de ämnen som ingår i de nationella programmen, som även ska gälla inom kommunal vuxenutbildning och anpassad utbildning på gymnasial nivå. Skolverket har även remitterat förslag till föreskrifter om vilka yrkeskunskaper som krävs för att undervisa i ett yrkesämne i gymnasieskolan och i anpassade gymnasieskolan samt föreskrifter om vad som krävs för att en lärares kompetens ska vara relevant för att undervisa i vissa ämnen i gymnasieskolan respektive i anpassade gymnasieskolan.

Ändringarna föreslås med anledning av införandet av ämnesbetyg i gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och som anpassad utbildning på gymnasial nivå. I denna tredje remissomgång presenteras nya, samt även några ändrade, förslag till föreskrifter.

Förvaltningens bedömning är att Skolverkets förslag till största del uppfyller reformens intentioner. Förvaltningen har i yttrandet lyft in de synpunkter och bedömningar kring de förslag som rektorer och lärare i verksamheterna sammantaget har uppmärksammat. Förvaltningen har inhämtat synpunkter från förvaltningen för arbetsmarknad och vuxenutbildning som utgör en del av bedömningarna i detta tjänsteutlåtande.

Utbildningsnämndens yttrande ska vara Skolverket tillhanda senast den 10 januari 2024.

Bedömning ur ekonomisk dimension

I propositionen *Ämnesbetyg – betygen ska bättre spegla eleverns kunskaper* (prop. 2021/22:36) konstaterar regeringen att det visserligen kan komma att behövas visst

förberedande arbete inför att de förändrade bestämmelserna om sammantagen bedömning och ämnesbetyg träder i kraft, men att kompetensutveckling, ämnesdidaktiska diskussioner med mera inte är något nytt utan en naturlig del av lärares arbete, reglerat i skollagen, och således ryms inom ramen för huvudmannens normala ansvar. Regeringen bedömer samtidigt att det, trots detta, under en övergångsperiod kan behövas särskilda riktade stödinsatser med anledning av förslagen. Dessa insatser bör genomföras med hjälp av statlig finansiering.

Skolverket bedömer att myndighetens förslag kan innebära vissa kostnadsmissiga konsekvenser för huvudmännen i berörda skolformer (i form av inköp av läromedel, lärplattformar och viss anpassning av informationsmaterial). Regeringen har föreslagit (Prop. 2021/22:36) att kompensation för implementering av reformen ska ges kommunerna med 15 miljoner kronor för 2024, 20 miljoner kronor för 2025 och 5 miljoner kronor för 2026.

Förvaltningen delar bedömningen att kompetensutveckling, ämnesdidaktiska diskussioner med mera är en naturlig del av lärares arbete och således ligger inom ramen för huvudmannens normala ansvar. Förvaltningen delar Skolverkets bedömning att det, trots detta, under en övergångsperiod kan behövas särskilda riktade stödinsatser med anledning av förslagen som bör genomföras med hjälp av statlig finansiering och välkomnar att regeringen avsatt medel för detta.

Förvaltningen ser en farhåga i att möjligheten att pröva högsta nivå i respektive ämne utan krav på förkunskaper kommer att öka antalet prövningar som inte blir godkända. Förvaltningen anser att ersättningen för prövning för betyg är alltför låg redan i dagsläget. Förvaltningen bedömer att det kommer att bli administrativa utmaningar och kostnader som följer i spåren av att under det fem år långa införandet befinna sig i två system, kurs- och ämnesutformad gymnasieskola, exempelvis vid rapporteringsarbetet till Statistiska centralbyrån och Universitets- och högskolerådet. Nationella systemstöd för detta behöver komma på plats. Orienteringskurser kan komma att behövas, som syftar till att ge kunskaper som täcker eventuella glapp mellan kurser och nivåer. Dessa behöver tas fram och finansieras. Förvaltningen har förhoppningen att detta omhändertas på nationell nivå.

Förvaltningen har i dagsläget svårt att bedöma vilka ekonomiska konsekvenser genomförandet kan komma att få, men ser att det kommer att krävas ett omfattande förberedelse- och implementeringsarbete på huvudmanna- och skolenhetsnivå.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Syftet med ämnesbetygsreformen är att ge bättre förutsättningar för fördjupat lärande och lärande över tid och motivation för eleverna att genomföra utbildningen.

Förvaltningens bedömning är att Skolverkets förslag till största del uppfyller reformens intentioner. Förslaget anses ge en positiv påverkan på den sociala dimensionen.

Bilagor

Skolverket översände i utskicket endast den konsekvensutredning som berör Skolverkets förslag till ämnesplaner, programstrukturer och behörighetsföreskrifter för

lärarbehörighet. Samtliga övriga dokument i form av förslag till ämnesplaner, programstrukturer och behörighetsföreskrifter, som hänvisas till kan ses via:

[Regeringsuppdrag-och-remisser-2023-11-13-remiss-ammnesbetygsreformen-Gy25](#)

1. *Konsekvensutredning avseende förslag till föreskrifter med anledning av införandet av ämnesbetyg i gymnasial utbildning.pdf*

Ärendet

Skolverket har i denna tredje remissrunda presenterat nya, samt även några ändrade, förslag till föreskrifter med anledning av ämnesbetyg i gymnasial utbildning.

Förvaltningen har inhämtat synpunkter från förvaltningen för arbetsmarknad och vuxenutbildning som utgör en del av bedömningarna i detta tjänsteutlåtande. Utbildningsnämndens yttrande ska vara Skolverket tillhanda senast den 10 januari 2024.

Beskrivning av ärendet

I regleringsbrevet för budgetåret 2023¹ uppdrogs Statens skolverk att genomföra förberedelser för ämnesbetyg. Av uppdraget framgår att Skolverket i enlighet med propositionen *Ämnesbetyg – betygen ska bättre spegla eleverns kunskaper* (prop. 2021/22:36) och beslutade ändringar i skollagen (2010:800) ska förbereda för en övergång till ämnesbetyg i gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan, kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå samt kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på gymnasial nivå.

Ämnesbetygsreformen syftar till att ge bättre förutsättningar till fördjupat lärande och lärande över tid där betyget ska spegla elevens kunskaper i ämnet som helhet. Ett ytterligare syfte är att ge bättre planeringsförutsättningar för lärare.

Modellen för ämnesbetyg innebär att ämnen delas upp i nivåer i stället för dagens indelning i kurser och att progressionen i ämnena förstärks för att skapa bättre förutsättningar för elevernas lärande över tid. Modellen innebär vidare att nivåer i ett ämne ska bygga på varandra och att en överliggande nivå ska förutsätta kunskaper från den underliggande nivån. Eftersom betygsriterierna behöver fungera för samtliga nivåer i ämnet är de betygsriterier som föreslås mindre detaljerade än dagens betygsriterier.

Skolverket har utarbetat och remitterat förslag till nya och ändrade styrdokument för berörda skolformer i flera omgångar under uppdragets gång. Förslagen som remitterades under våren 2022 har redovisats till regeringen. Under perioden januari-mars 2023 remitterade Skolverket ytterligare förslag, vilka utbildningsnämnden då lämnade synpunkter på (2023-03-21, § 66). De förslagen bereds för närvarande på myndigheten.

Denna tredje remiss inom ramen för ämnesbetygsreformen avser:

- Förslag till nya ämnesplaner för ämnen i gymnasieskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå
- Förslag till nya ämnesplaner för ämnen i anpassade gymnasieskolan och inom kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på gymnasial nivå
- Förslag till ändring i Skolverkets förslag till föreskrifter om ämnen och nivåer i ämnen för nationella program i gymnasieskolan respektive anpassade gymnasieskolan
- Förslag som rör vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år
- Förslag till ändring i Skolverkets förslag till föreskrifter om vad som krävs för att en lärares kompetens ska vara relevant för att undervisa i vissa ämnen i gymnasieskolan

¹ Regeringens diarienummer U2022/03031, U2022/03625, U2022/03626 m.fl

- Förslag till ändring i Skolverkets förslag till föreskrifter om vad som krävs för att en lärares kompetens ska vara relevant för att undervisa i vissa ämnen i anpassade gymnasieskolan
- Förslag till ändring i Skolverkets förslag till föreskrifter om vilka yrkeskunskaper som krävs för att undervisa i ett yrkesämne

Exempel på ämnen som behandlas först i denna tredje remissomgång:

Modersmål, hantverksämnen inom exempelvis området textil design, ämnen inom riksrekryterande utbildningar med egna examensmål, exempelvis Sjöfartsutbildningen.

Exempel på planer som omarbetats efter första och andra remissomgången och därför remitteras ännu en gång:

Ämnesplaner för *moderna språk*, *svetsmetod MIG/MAG* (metal inert gas/metal active gas), *svetsmetod MMA* (manual metal arc) och *svetsmetod TIG* (tungsten inert gas).

Alla programstrukturer har kompletterats med förslag på ämnen i programfördjupningen. För estetiska programmet kommer dock ett nytt förslag då Skolverket har fått backa ett steg med anledning av att regeringen inte valde att gå vidare med Skolverkets förslag att plocka bort en nivå av ämnet historia från de gymnasiegemensamma (obligatoriska) ämnena.

Exempel på förslag till helt nya ämnen som remitteras:

Musikteori – komposition, *Normer, jämställdhet och intersektionalitet*, *Fordon – elektronik och mjukvara*.

Remissens förslag berör elever som påbörjar en utbildning på gymnasial nivå i gymnasieskolan, inom vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år, i anpassade gymnasieskolan eller inom komvux efter den 30 juni 2025. Enligt övergångsbestämmelserna till skollagen ska äldre bestämmelser fortsatt gälla för utbildning i gymnasieskolan respektive i anpassade gymnasieskolan som har påbörjats före den 1 juli 2025. Detsamma gäller för komvux på gymnasial nivå i fråga om kurser eller en sammanhållen yrkesutbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025. Efter den 30 juni 2030 ska utbildningen dock fullföljas enligt de nya bestämmelser som gäller för utbildning som har påbörjats efter den 30 juni 2025.

Förslagen kommer att påverka skolhuvudmän som bedriver eller avser att bedriva utbildning inom gymnasieskolan, inom vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år och inom anpassade gymnasieskolan då de behöver tillämpa och implementera de nya ämnena och de ändrade programstrukturerna. Förslagen om nya ämnesplaner berör även huvudmän och utbildningsanordnare inom vuxenutbildningen som bedriver eller avser att bedriva utbildning på gymnasial nivå.

Skolverket har kontrollerat hur stor andel av nuvarande ämnen som har en motsvarighet i de nya ämnena och funnit att de allra flesta av nuvarande ämnen har motsvarigheter. De lärarna behöver inte ansöka om att komplettera sin legitimation för att få behörighet i det nya ämnet och Skolverket strävar efter att hanteringen ska vara automatiserad.

Skolverkets förslag berör elever, lärare, rektorer och studie- och yrkesvägledare som kommer att behöva ta del av de planerade informations- och implementeringsinsatser som Skolverket kommer att genomföra, men även av lokala informations- och

implementeringsinsatser. Det handlar dels om själva modellen för ämnesbetyg, dels ämnes- och programspecifika förändringar.

För rektorer handlar det även om att organisera utbildningen på skolorna utifrån de delvis ändrade programmen och de nya ämnena. Det kan även behövas viss kompetensutveckling av personal och tillgång till nya läromedel. Studie- och yrkesvägledare behöver kunna informera elever om de reviderade ämnena och programmen och de individuella studieplanerna. För komvux påverkas de individuella studieplanerna särskilt eftersom dessa kan behöva ändras utifrån att elever kan ha både kurser och ämnen i sina individuella studieplaner.

Skolverket avser att återkomma med mer information om planerade implementeringsinsatser.

I propositionen *Ämnesbetyg – betygen ska bättre spegla elevers kunskaper* (prop. 2021/22:36) konstaterar regeringen att det visserligen kan komma att behövas visst förberedande arbete för huvudmännen inför att de förändrade bestämmelserna om sammantagen bedömning och ämnesbetyg träder i kraft, men att kompetensutveckling, ämnesdidaktiska diskussioner med mera inte är något nytt utan en naturlig del av lärares arbete, reglerat i skollagen, och således ryms inom ramen för huvudmannens normala ansvar. Regeringen bedömer samtidigt att det, trots detta, under en övergångsperiod kan behövas särskilda riktade stödinsatser med anledning av förslagen. Dessa insatser bör genomföras med hjälp av statlig finansiering.

Skolverket bedömer att myndighetens förslag kan innebära vissa kostnadsmissiga konsekvenser för huvudmännen i berörda skolformer (i form av inköp av läromedel, lärplattformar och viss anpassning av informationsmaterial). Regeringen har föreslagit (Prop. 2021/22:36) att kompensation till kommunerna för implementering av reformen ska ges med 15 miljoner kronor för 2024, 20 miljoner kronor för 2025 och 5 miljoner kronor för 2026.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen bedömer att Skolverkets förslag till största del uppfyller reformens intentioner, men vill lämna några medskick och synpunkter.

Modellen för ämnesbetyg innebär att godkända betyg ska ersätta betyg på lägre nivåer, och omfatta dessa nivåer, i ämnen med flera nivåer. Förvaltningen ser dock en risk att elever kan komma att välja bort den högsta nivån i ett ämne, om denna nivå inte är obligatorisk för antagning till högre utbildning. Det kan bli till elevens nackdel och även stänga dörrar till attraktiva högre utbildningar, att ha läst högre nivåer än vad som krävs för behörighet. Detta skulle helt motverka reformens intentioner om ett större fokus på lärande och kunskapsutveckling och i stället öka stressen för eleven mot slutet av sin gymnasietid. Detta påtalades även i utbildningsnämndens remissyttrande våren 2023.

Skolverket anger i den aktuella remissen att man fört en löpande dialog med Universitets- och högskolerådet (UHR) rörande kraven för grundläggande och särskild behörighet till högre utbildning samt systemet med meritpoäng. Förutsatt att möjligheten för eleven att utöka sitt program kvarstår, förväntar förvaltningen att det framgent kommer förslag som stimulerar elever att bygga på sina ämneskunskaper till de högre nivåerna, eller åtminstone undviker att avskräcka dem från det.

Förvaltningen ser vidare att reformen kommer att medföra stora förändringar som i vissa verksamheter skall ske på mycket kort tid. Det kommer att krävas ett omfattande förberedelse- och implementeringsarbete på huvudmanna- och skolenhetsnivå. Förvaltningen delar bedömningen att det kommer att finnas behov av stödinsatser från Skolverket.

Reformen träder i kraft fullt ut den 1 juli 2025. Inom kommunal vuxenutbildning innebär det starter på alla nivåer och krav på att ge prövningar i varje ämne att jämföra med ett stegvis införande för gymnasieskolan. För att eleven inte skall riskera att lida skada av övergången mellan två system ser förvaltningen att föreskrifter och stödmaterial behöver vara klara minst nio månader före genomförandedatum. Detta i syfte att:

- säkerställa att eleverna av studie- och yrkesvägledarna ges en korrekt information.
- säkerställa att elever kan göra prövningar i alla ämnen från och med datum för genomförandet.
- lärarna som utför prövningarna ska ha hunnit få sin legitimation uppdaterad.

Skolverket bör säkerställa att föreskrifter och stödmaterial utformas så att elever som studerar i överlappande system inte kommer att behöva förlängd studietid.

Förvaltningen ser positivt på att läraren i de flesta fall inte kommer behöva ansöka om att komplettera sin legitimation för att få behörighet i det nya ämnet och att Skolverket strävar efter att hanteringen ska vara automatiserad. Förvaltningen ser positivt på att regelverket ses över i syfte att lärarna som kommer behöva ansöka om eller komplettera sin legitimation bör slippa betala en avgift.

Förvaltningens övriga synpunkter listas nedan:

Förslag till ämnesplan för modersmål

I den förteckning över språk som medföljer förslaget saknas flera av de språk som förvaltningen tillhandahåller undervisning i, i dagsläget. Förvaltningen utgår ifrån att listan kommer att utökas med fler språk och att förslaget inte endast omfattar de föreslagna.

Förslag till nytt ämne inom det textila området

Burgårdens gymnasieskola har deltagit i Skolverkets referensgrupp om textil design. Förvaltningen tillstyrker förslaget till nytt ämne, *sömnad – fördjupning*.

Nytt förslag till delning av ämnet moderna språk

Förvaltningen tillstyrker förslaget att dela upp moderna språk i två ämnen: *moderna språk – nybörjare* och *moderna språk – grund*. Förvaltningen önskar betona vikten av informationsinsatser och implementeringsstöd för att undvika missförstånd när eleverna skall göra sitt viktiga val inför gymnasiet.

Angående den beslutade indelningen Moderna språk – Kinesiska:

Förvaltningen efterfrågar att Skolverket framgent föreslår ämnesplaner även för övriga språk med andra skrivtecken.

Förslag till nytt ämne fartygsunderhåll

Förvaltningen bedömer att förändringen kan medföra en stor förändring i kompetenskrav och organisation. Skolverkets förslag innehåller inte någon skrivning om kraven för behörighet i det nya ämnet. På sidan 30 i konsekvensbeskrivningen står att läsa: *”Lärare som är behöriga att undervisa i det nuvarande ämnet däckstjänst kommer att kunna bli behöriga att undervisa i det nya ämnet el- och verkstadsteknik”*. Förvaltningen antar att detta skulle kunna vara en felskrivning och att avsikten är att beskriva att behörig lärare i nuvarande ämnet *däckstjänst* kommer att ge behörighet i det nya ämnet *fartygsunderhåll*. Det låter betryggande för lärarna. Dock identifierar förvaltningen delar i förslaget till ämnesplan som är framskrivna som förstärkning när det gäller arbetsområden som underhåll och reparation vilka innehåller nya moment. Förvaltningen kan utläsa en tydlig förskjutning från underhåll till reparationer då man i centralt innehåll för in *Skärande bearbetning, till exempel svarvning, fräsning och gasskärning och Sammanfogning, till exempel lödning och svetsning*.

Förslag till utökning av ämnet svetsteknik

Förvaltningen ser positivt på att det centrala innehållet nu är mer specifikt beskrivet om material och moment än i tidigare. Detta anses kunna öka likvärdigheten i innehåll, kvalitet och bedömning. Förändringen av programstrukturen kommer att innebära ett förändringsarbete. Förvaltningen ser fram emot stöd i implementering och att Skolverket arbetar med detta i nära koppling till branschen.

Mot bakgrund av ovanstående tillstyrker förvaltningen Skolverkets förslag med förvaltningens synpunkter i beaktande.

Tomas Berndtsson

Maija Söderström

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef Planering och utveckling